

TAUSE HELTER

“Øyne og ører må være klare til innsats mot en eventuell fiende – og dere må ikke sovne, når det gjelder”

Tekst // MAJ. Johannes Kibsgaard

FHS KS

Er du villig til å ofre livet ditt for Norge? Hvis du er militær har du i alle fall plikt til det. Men hadde du vært villig til å ofre selve livet? Altså ikke det å dø i seg selv, men å være et levende offer?

For noen år siden gjorde en historie fortalt av den tidligere XU-agenten, Kåre Syltevik, stort inntrykk på meg. Han fortalte om en agent fra Fetsund. Agenten hadde fått i oppdrag å infiltrere Nasjonal Samling (NS). Etter krigen var han forpliktet til å holde tett om dette. Agenten ble dømt i oppgjøret etter krigen og levde med skammen i tiårene før han døde.

XU var den største norske etterretningsorganisasjonen under krigen. Organiseringen gjør at dens fulle omfang fortsatt ikke fullt ut kan avdekkes.

Ved innlemmelse i organisasjonen ble medlemmene selvsagt pålagt å holde tett. Men dette pålegget ble også videreført etter krigen. Hensikten var blant annet å beskytte medlemmene fra nazister som hadde gått under jorden, men den viktigste motivasjonen var for å kunne gjenbruke både metoder og

nettverk, da verden fortsatt var et utrygt sted. Taushetsdirektivet ble ikke opphevet før 1988. Ingen kunne få vite hva XU-agentene hadde vært med på. Samtidig hadde mange av disse, som konsekvens av sine oppdrag, vært tett på tyskerne og anstrengt seg for å fremstå som lojale mot okkupasjentene. Mange av Norges ukjente helter fra frigjøringskampen ble dermed stemplet som svikere og måtte leve med denne blytunge byrden.

Harald Haraldsson drev et høyt spill. Han kom tett innpå Gestapo og leverte spektakulært etterretningsmateriale til London. Etter krigen måtte han betale bot, han ble spyttet på og han ble forsøkt meiet ned med bil. Omtrent 40 år senere bestemte han seg for å søke rensking. Dette ble kronet med hell i 1992! Hans kone og støttespiller døde like før dette. Selv døde han like etterpå, 93 år gammel.

Lensmann Harry Bjerkebæk vant også Gestapos fortrolighet. I februar 1945 fattes det likevel mistanke. Harry blir kalt inn til samtale og mistenker at han er avslørt. I løpet av samtalen får han dette bekreftet. For ikke å røpe andre, tygger han over cyanidkapselen han hadde forhåndsplassert i munnhulen før

møtet. Selv om hans sanne lojalitet var dokumentert, offentliggjøres ikke dette. Kone og barn lever videre med «forræderens» skygge tyngende over dem, inntil historien blir kjent for offentligheten på slutten av 80-tallet. Konen døde i 1980...

Offeret disse og mange i deres generasjon ga er overveldende. Kan vi måle oss? Amerikanerne har begynt å pirke i selvdyrkelsen som har kommet til sterkere uttrykk hos vår tids militære. Kåre Sylteviks oppfordring til de unge er i hvert fall klar: Øyne og ører må være klare til innsats mot en eventuell fiende – og dere må ikke sovne, når det gjelder.

Referanser:

- Crowell, F.S. (2019). *Navy SEALs Gone Wild: Publicity, Fame, and the Loss of the Quiet Professional*.
- Espeland, E. (2022). *XU-agenter: Humleforskeren, journalisten, tryllekunstneren og studenten – tause i 50 år*. Pitch Forlag.
- Kværk, G.F. (2005). *Kværk om XU*. Ekeskogens Forlag.
- Melberg, H & Brynildsen, T. (1988). *Dobbeltspill: «Nazilemmannen» som lurte tyskerne*. Valdisholm Forlag.
- Petersen, J.P. (2014). *Etterretningsorganisasjonen XU-201*. Forlaget Kristiansen.
- Windstad, Ø, Windstad, A., Windstad, Holm., Windstad, Holg. & Mejalli, W. [Erlend]. (2022, 12. des). Kåre Syltevik ledet XU på Gardermoen under 2.verdenskrig [Video]. Youtube. <https://youtu.be/UxGRgoS4SA0>